

Elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seadus

§ 1. Elektrituruseaduse muutmine

Elektrituruseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 58 täiendatakse lõigetega 2² ja 2³ järgmises sõnastuses:

„(2²) Põhivõrguettevõtjal on õigus nõuda toetuse saajalt õigusaktide nõuete kohaste lisakauglugemisseadmete paigaldamist liitumispunktist tootja poolele, et tagada elektrienergia päritolu selgitamiseks ja toetusaluse koguse arvestamiseks vajalikud mõõteandmed.

(2³) Elektrienergia kogus, mille eest makstakse §-s 59⁴ nimetatud toetust, määratakse kindlaks kauglugemisseadmega ning selleks loetakse tootja tootmiseadme kõikides liitumispunktides kokku kauplemisperioodi jooksul tegevusloa alusel tegutseva võrguettevõtja võrku antud saldeeritud toodang.“;

2) paragrahvi 58⁴ lõike 1 punktist 2 jäetakse välja tekstiosa „ja teenivad turul võimalikult suurt tulu“;

3) paragrahvi 59 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 59. Tootjale antav fikseeritud määraga toetus“;

4) paragrahvi 59¹ lõiget 2 täiendatakse punktidega 9 ja 10 järgmises sõnastuses:

„9) kui tootja suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu kehtestatud sanktsioone, sealhulgas sanktsioonide kehtestamiseks vastu võetud õigusaktides nimetatud isikute, üksuste või asutuste suhtes;

10) kui tootja on krediidi- või muu finantsasutus Euroopa Komisjoni teatise „Riigiabi meetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale“ (ELT C 101, 17.3.2023, lk 3–46) tähenduses.“;

5) paragrahvi 59² lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu „toetuste haldamise“ tekstiosaga „arvestuse, vähempakkumise läbiviimise, vaidlustega seotud ja taastuenergia toetuste infosüsteemi haldamise“ ning lõiget täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Käesoleva seaduse § 59¹⁰ lõike 8 alusel tootja tehtavad rahalisi makseid vähempakkumise läbiviijale kasutatakse esimeses lauses nimetatud kulu katmiseks.“;

6) paragrahvi 59² lõikes 2 asendatakse tekstiosa „59 ja 59⁴“ tekstiosaga „59, 59⁴ ja 59⁶“;

7) paragrahvi 59² täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Toetuse väljamaksed kaetakse taastuenergia tasust, mille suuruse arvutab põhivõrguettevõtja ja kogub tarbijatelt. Vajaduse korral võib riik nimetatud toetuse rahastamisest tekkinud kulud vajalikus mahu hüpoteetiliselt Vabariigi Valitsuse reservist selleks eraldatavatest riigieelarve vahenditest.“;

8) paragrahvi 59⁴ lõikest 1 jäetakse välja sõna „osatahtsuse“;

9) paragrahvi 59⁴ lõige 4¹ tunnistatakse kehtetuks;

10) paragrahvi 59⁴ lõikest 5 jäetakse välja tekstiosa „kõige soodsama tootja“;

11) paragrahvi 59⁴ lõike 5¹ punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) pakkumise esemeks oleva toetatava elektrienergia liigi, tootmise tehnoloogia ja suurima pakutava koguse koos maksimaalse suurendamise võimalusega ühe kalendriaasta kohta;“;

12) paragrahvi 59⁴ lõiget 5¹ täiendatakse punktidega 6 ja 7 järgmises sõnastuses:

„6) käesoleva paragrahvi lõike 5² punkti 4 alusel korraldatava vähempakkumise korral toetuse ja Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu elektrienergia kauplemisperioodi börsihinna summa, milleni võib maksta toetust;

7) käesoleva paragrahvi lõike 5² punkti 5 alusel korraldatava vähempakkumise korral tasakaalustamisteenuse hankimise, milleks on pakkumisega kaasnev elektrienergia salvestamisest või tarbimiskajast koosneva tasakaalustamisteenuse pakkumine.“;

13) paragrahvi 59⁴ lõike 5² juhtlauset täiendatakse pärast sõna „elektrisüsteemi“ tekstiosaga „või käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamise“;

14) paragrahvi 59⁴ lõiget 5² täiendatakse punktidega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„4) uue maismaal tuuleenergiat tootmiseks kasutava tootmisseadmega (edaspidi ka *maismaatuulepark*);

5) uue merel tuuleenergiat tootmiseks kasutava tootmisseadmega (edaspidi ka *meretuulepark*).“;

15) paragrahvi 59⁴ lõiget 5⁴ täiendatakse punktidega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„4) punktis 4 nimetatud tootmisseadme puhul 20 eurot;

5) punktis 5 nimetatud tootmisseadme puhul 65 eurot.“;

16) paragrahvi 59⁴ lõike 10, § 59⁵ lõike 4 ja § 59⁶ lõike 5 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Vähempakkumise tingimuste ja korra kehtestamisel lähtub Vabariigi Valitsus riigiabi andmist reguleerivatest õigusaktidest.“;

17) paragrahvi 59⁴ lõiget 11 täiendatakse pärast tekstiosa „12 aastat“ tekstiosaga „või käesoleva paragrahvi lõike 5² punktis 5 nimetatud tootmisseadme korral kuni 20 aastat“;

18) paragrahvi 59⁴ täiendatakse lõigetega 11¹–11³ järgmises sõnastuses:

„(11¹) Kui tootja alustab tootmist vähempakkumise teates nimetatud tootmise alustamise tähtpäevast hiljem, hakkab toetuse maksmise periood kulgema vähempakkumise teates märgitud tootmise alustamise tähtpäevast. Tootja kaotab õiguse saada toetust selle perioodi eest, mille võrra alustati nõuetekohast tootmist hiljem kui vähempakkumise teates märgitud tootmise alustamise tähtpäev.“

(11²) Kui tootja toodab peale käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud korralduses märgitud tootmise alustamise tähtpäeva tegevusloa alusel tegutseva võrguettevõtja võrku elektrienergiat 12 kuu jooksul vähem kui 60 protsendi ulatuses korralduses märgitud aastasest mahust, peatatakse toetuse maksed tootjale puuduse tuvastamisest arvates, kuni tootmiseseade on kuni 12 kuu jooksul tootnud tegevusloa alusel tegutseva võrguettevõtja võrku vähemalt 60% ulatuses korralduses märgitud aastasest mahust. Tootja kaotab õiguse saada toetust selle perioodi eest, millal toetuse maksed olid lõike esimese lause alusel peatatud.

(11³) Kui vähempakkumise võitjaks tunnistatud pakkumuses sisaldus enam kui üks tootmiseseade, loetakse käesoleva seaduse § 108 lõike 3 mõistes tootmise alustamise ajaks päeva, millal kõik samas pakkumuses osalenud nõuetekohased tootmiseseadmed alustasid tootmist, või võitjaks tunnistatud pakkuja põhjendatud taotluse alusel päeva, millal osa pakkumuses osalenud nõuetekohaseid tootmiseseadmeid alustasid tootmist.“;

19) paragrahvi 59⁴ lõige 12 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(12) Vabariigi Valitsusel on õigus tunnistada käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud korraldus täies mahus või osaliselt kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest tingimustest: 1) vähempakkumise võitja ei täida vähempakkumises, käesolevas seaduses või käesoleva paragrahvi lõike 10 alusel kehtestatud määruses ettenähtud tingimusi või kohustusi; 2) käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punkti 1, 2 või 3 alusel korraldatud vähempakkumise võitjale ei ole 18 kuu jooksul pärast käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud korralduse vastuvõtmist väljastatud tootmiseseadme rajamiseks ehitusluba ja vähempakkumise võitja ei ole tootmiseseadme võrku ühendamiseks sõlminud liitumislepingut; 3) käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punkti 4 alusel korraldatud vähempakkumise võitja ei ole kuue kuu jooksul pärast käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud korralduse vastuvõtmist tootmiseseadme võrku ühendamiseks sõlminud liitumislepingut; 4) käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punkti 5 alusel korraldatud vähempakkumise võitja ei ole 36 kuu jooksul pärast käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud korralduse vastuvõtmist tootmiseseadme võrku ühendamiseks sõlminud liitumislepingut; 5) selline õigus tuleneb käesolevas seaduses või käesoleva paragrahvi lõike 10 alusel kehtestatud määruses sätestatud muust kehtetuks tunnistamise alusest.“;

20) paragrahvi 59⁴ täiendatakse lõikega 12¹ järgmises sõnastuses:

„(12¹) Kui käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punkti 5 alusel korraldatud vähempakkumise korral on tootja jätnud tähtajaks tasumata vähempakkumise läbiviijale käesoleva seaduse § 59¹⁰ lõike 8 alusel arvutatud võrdlushinna alusel tasumisele kuuluva rahalise makse, peatab vähempakkumise läbiviija tootjale toetuse maksmise kuni võlgnevuse kõrvaldamiseni ning tootja kaotab õiguse saada toetust selle perioodi eest, millal tootjal oli vähempakkumise läbiviija ees võlgnevus. Kui tootja ei kõrvalda võlgnevust vähempakkumise läbiviija määratud tähtaja jooksul, on Vabariigi Valitsusel õigus tunnistada käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud korraldus selle tootja suhtes kehtetuks.“;

21) paragrahvi 59⁷ täiendatakse lõigetega 3¹ ja 3² järgmises sõnastuses:

„(3¹) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud krediidasutuse, finantseerimisasutuse või kindlustusandja reiting peab olema vähemalt investeerimisjärgu krediidireiting. Krediidasutus, finantseerimisasutus või kindlustusandja võib tugineda käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud garantii väljastamisel oma kontserni emaettevõtte krediidireitingule.“

(3²) Tagatisraha ei tagastata pakkujale ja see läheb riigi omandisse ning käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 sätestatud tagatise puhul on vähempakkumise läbiviijal õigus nõuda garantiiandjalt väljamakse tegemist, kui pakkuja võtab pakkumuse tagasi pärast pakkumise esitamise tähtpäeva.“;

22) paragrahvi 59⁷ lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „võitjaks“ sõnadega „või pakkuja võttis pakkumuse tagasi enne pakkumise esitamise tähtpäeva“;

23) paragrahvi 59⁷ lõikes 5 asendatakse sõnad „viie tööpäeva“ sõnadega „kolmekümne kalendripäeva“ ja täiendatakse pärast sõna „mahus“ tekstiosaga „ja teavitab aastase mahu täitumisest vähempakkumise läbiviijat“;

24) paragrahvi 59⁸ lõike 4 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„Kui vähempakkumise läbiviija tuvastab riigiabi andmise reeglite rikkumise või vähempakkumise võitja tegevuses toetuse saamise nõuete rikkumise või käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuetele mittevastavuse, võib vähempakkumise läbiviija:“;

25) seadust täiendatakse §-dega 59⁹ ja 59¹⁰ järgmises sõnastuses:

„§ 59⁹ Maismaatuulepargi vähempakkumise lisatingimused

(1) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohaldatakse käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punkti 4 alusel korraldatud vähempakkumise korral.

(2) Vähempakkumise võitjale makstav toetus on riigiabi komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 42 tähenduses ning selle andmisel järgitakse samas määruhes ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud.

(3) Vähempakkumisele võib esitada pakkumuse sellise tootmiseseadme kohta, mille projektiga seotud töid ei ole alustatud enne pakkumuse esitamist.

(4) Kui vähempakkumise tulemusel saavad õiguse toetusele kõik vähempakkumisel osalenud pakkujad, tuleb tõhusa konkurentsi taastamiseks kõrvaldada viimaseks jäänud pakkumus ja järgmise vähempakkumise tingimusi korrigeerida, näiteks vähendades toetatava elektrienergia maksimaalset kogust või toetuse ülemmäära.

§ 59¹⁰. Meretuulepargi vähempakkumise lisatingimused

(1) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohaldatakse käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punkti 5 alusel korraldatud vähempakkumise korral.

(2) Vähempakkumise võitjale makstav toetus on riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, mille andmine eeldab Euroopa Komisjonilt riigiabi andmise loa saamist. Riigiabi ei ole lubatud anda enne, kui Euroopa Komisjon on teinud või kui loetakse, et ta on teinud riigiabi teatise kohta lubava otsuse.

(3) Vähempakkumisele võib esitada pakkumuse sellise tootmiseseadme kohta, mille projektiga seotud töid ei ole alustatud enne pakkumuse esitamist ning mille Eestisse ehitamise suhtes on pakkumuse esitamise hetkeks pädev asutus teinud hoonestusloa menetluse algatamise otsuse.

(4) Toetust makstakse kahepoolse hinnavahelepingu põhimõttel, mis tähendab, et tootjal võib olla õigus saada toetust, mille suurus kauplemisperioodil on võrdne tootja poolt pakkumuses esitatud hinna ja elektrienergia turuhinna vahega toodanguühiku kohta.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud elektrienergia turuhind on elektribörsi Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu kauplemisperioodi hind.

(6) Kui turuhind on madalam kui pakkumuses esitatud hind, kuid mitte negatiivne, tasutakse hinnavahe kuni toetuse ülemmäära ulatuses toetusena tootjale. Kui turuhind on kõrgem kui pakkumuses esitatud hind, tasub tootja hinnavahe vähempakkumise läbiviijale. Kui turuhind on negatiivne, siis tootjale toetust ei maksta.

(7) Toetust arvestatakse vähempakkumise võitnud tootmisseadmest käesoleva seaduse § 58 lõike 2³ kohaselt võrku antud elektrienergia koguse eest ning bilansiplaanis kajastatud elektrienergia koguse eest, mis jäi võrku andmata, kuna süsteemihaldur aktiveeris tootmiskoguse vähendamise korralduse kuni käesoleva seaduse § 59⁴ lõikes 11 nimetatud korralduses märgitud aastase toetusala elektrienergia koguse täitumiseni.

(8) Kauplemisperioodi hinnavahel põhinevad tasud arvestatakse käesoleva paragrahvi lõike 6 alusel arvestatud hinnavahe ja lõike 7 alusel arvestatud toodangu korrutisena vastaval kauplemisperioodil. Rahaliste arvelduste aluseks olev arvestusperiood on kalendrikuu. Kalendrikuu iga kauplemisperioodi hinnavahel põhinevad tasud, hinnavahe ja toodangu korrutis vastaval tunnil summeeritakse igas kalendrikuus. Kalendrikuu eest kuulub tasumisele hinnavadel põhinevate tasude nõuete ja kohustuste vahe. Tootjale makstav toetus või tootja tehtav rahaline makse vähempakkumise läbiviijale möödunud arvestusperioodi eest tuleb tasuda arvestusperioodile järgneva kalendrikuu 21. kuupäevaks.

(9) Toetuse ja rahaliste arvelduste aluseks olevaid andmeid kontrollib ja nende üle arvestust peab vähempakkumise läbiviija. Vähempakkumise läbiviijal on õigus nõuda tootjalt teavet ja andmeid, mis on vajalikud andmete kontrollimiseks ja arvestuse pidamiseks.

(10) Kui vähempakkumise tulemusel saavad õiguse toetusele kõik vähempakkumisel osalenud pakkujad, tuleb tõhusa konkurentsi taastamiseks kõrvaldada viimaseks jäänud pakkumus ja järgmise vähempakkumise tingimusi korrigeerida, näiteks vähendades toetatava elektrienergia maksimaalset kogust või toetuse ülemmäära.

(11) Käesoleva seaduse § 59⁴ lõikes 11 nimetatud korralduses märgitud aastase toetatava elektrienergia koguse arvestus algab 1. oktoobrist ja lõpeb järgmise kalendriaasta 30. septembril. Toetatava elektrienergia koguse arvestusse kuulub üksnes elektrienergia, mille ulatuses on vähempakkumise läbiviija maksnud toetust.

(12) Vähempakkumise hindamisel võetakse arvesse:

- 1) pakkumuses esitatud hinda;
- 2) pakkuja kinnitust, millises mahus ta kohustub tagama elektrienergia salvestamisest või tarbimiskajast koosneva tasakaalustamisteenuse osutamist põhivõrguettevõtjale.

(13) Käesoleva paragrahvi lõike 12 punktis 2 nimetatud tasakaalustamisteenuse pakkumusena võetakse arvesse üksnes pakkumust, mille tasakaalustamisteenuse kogus kauplemisperioodi kohta on vähemalt 20 MW ja võimekus vähemalt 1 tund järjest tasakaalustamisteenust selles koguses osutada.

(14) Vähempakkumise lõpphindest moodustab kuni 95% käesoleva paragrahvi lõike 12 punktis 1 pakutud hind ja kuni 5% lõike 12 punktis 2 nimetatud tasakaalustamisteenuse osutamise maht.

(15) Käesoleva paragrahvi lõike 12 punktis 2 nimetatud tasakaalustamisteenuse osutamisel peavad olema täidetud järgmised nõuded:

- 1) tasakaalustamisteenuse osutamise aeg on vähemalt kümme aastat;
- 2) tasakaalustamisteenuse pakkumist tohib esmakordselt alustada hiljemalt vähempakkumise võitnud tootmiseseadmega võrku antava elektritootmise alustamisest, kuid mitte varem kui üks aasta enne seda;
- 3) tasakaalustamisteenust tuleb pakkuda põhivõrguettevõtja tasakaalustamisvõimsuse hankesse käesoleva paragrahvi lõikes 13 nimetatud koguses vähemalt ühel kauplemisperioodil päevas ning vähemalt 315 päeva aastas.

(16) Tasakaalustamisteenuse osutamise andmeid kontrollib ja nende üle arvestust peab vähempakkumise läbiviija. Vähempakkumise läbiviijal on õigus nõuda tootjalt teavet ja lisaandmeid, mis on vajalikud nende andmete kontrollimiseks ja arvestuse pidamiseks.

(17) Vähempakkumise läbiviija alustab käesoleva paragrahvi lõike 15 punktis 3 nimetatud nõude täitmise kontrolli 12 kuud pärast vähempakkumise võitnud nõuetekohase tootmiseseadmega võrku antava elektritootmise alustamisest. Kui pakkumuses esitatud tasakaalustamisteenuse mahtu on 12 kuu jooksul pakutud vähem kui 315 päeva sagedusreservide võimsusturule, peatatakse toetuse maksed tootjale puuduse tuvastamisest arvates kuni ajani, mil tasakaalustamisteenust osutatakse 315 päeva 12 kuu jooksul. Tootja kaotab õiguse saada toetust selle perioodi eest, millal toetuse maksed olid käesoleva lõike esimese lause alusel peatatud.

(18) Vähempakkumise toodangu arvestamise, täpsema hindamise ja reastamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, lähtudes riigiabi andmist reguleerivatest õigusaktidest.“;

26) paragrahvi 87¹ lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:
„Krediidiasutus, finantseerimisasutus või kindlustusandja võib tugineda käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud garantii väljastamisel oma kontserni emaettevõtte krediidireitingule.“;

27) paragrahvi 108 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„Käesoleva seaduse § 59 lõikes 2 nimetatud toetust makstakse tootmise alustamisest alates ja § 59⁴ lg 5² punktides 1–3 nimetatud toetust vähempakkumise võitmisega seotud uue tootmiseseadmega tootmise alustamisest alates 12 aasta jooksul.“;

28) paragrahvi 108 täiendatakse lõikega 1³ järgmises sõnastuses:
„(1³) Käesoleva seaduse § 59⁴ lõike 5² punktis 4 nimetatud tootmiseseadme korral makstakse vähempakkumise tulemuse alusel toetust kuni 12 aastat ja sama lõike punktis 5 nimetatud tootmiseseadme korral kuni 20 aastat tootmise alustamisest, arvestades käesoleva seaduse § 59⁴ lõikes 11¹ sätestatud erisusega.“;

29) seadust täiendatakse §-ga 109⁴ järgmises sõnastuses:
„§ 109⁴. Maismaa- ja meretuulepargi toetuse andmise tähtaeg

Käesoleva seaduse § 59⁴ lõikes 11 nimetatud korralduse andmise lõpptähtaeg sama paragrahvi lõike 5² punktis 4 nimetatud tootmiseseadme korral on 2027. aasta 17. juuli ja punktis 5 nimetatud tootmiseseadmete korral 2025. aasta 31. detsember.“;

30) paragrahvi 111³ täiendatakse lõikega 20 järgmises sõnastuses:

„(20) Käesoleva seaduse § 59⁴ lõiget 11¹ rakendatakse pärast 2025. aasta 1. jaanuari sama paragrahvi lõike 5 alusel välja kuulutatud vähempakkumiste ja nende alusel tootjatele toetuse maksmise suhtes.“.

§ 2 Energiamajanduse korralduse seaduse muutmine

Energiamajanduse korralduse seaduse § 32¹ lõikes 1 asendatakse sõna „aastaks“ sõnaga „aastast“.

Riigikogu esimees

Tallinn, 2024

Algatab Vabariigi Valitsus.

Tallinn 2024.